

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 30 augustus 2007

MEDITATIE

Sterkte in God

Als we met elkaar staan aan het begin van een nieuw seizoen, waarin catechisatie en verenigingswerk weer zullen plaatsvinden als de Heere het geeft, dan hebben we sterkte nodig.

Als we na een periode van vakantie ons werk in bedrijf of thuis of waar dan ook weer mogen voortzetten, dan kunnen we de kracht om dat werk te doen niet missen. Dat wist David, de dichter van Psalm 84, ook. Hij wist ook dat hij die kracht en sterkte niet van zichzelf had en ook niet bij zichzelf behoefde te zoeken. David gedenkt hier de feestgangers, die jaarlijks op de grote feesten uit alle delen van het land opgaan naar Sion. Hij noemt hen welgelukzalig. Noemt hij hen welgelukzalig omdat ze zich voegen bij de grote scharen die al zingend optrekken om hun offers aan de Heere te brengen en om Hem te aanbidden in Zijn woning? Nee, hij prijst hen welgelukzalig die optrekken en die voldoen aan twee voorwaarden: ten eerste dat hun sterkte in God is en ten tweede dat in hun hart de gebaande wegen zijn. Onze tekst bevat een aantal wonder-

**Welgelukzalig is de mens,
wiens sterkte in U is.**

Psalm 84 : 6a

lijke zaken. Het is al een wonder dat David van een mens kan zeggen dat hij welgelukzalig is. Een mens! Het kroonjuweel van Gods schepping, maar van God afgefallen, door God met eer en heerlijkheid bekleed, maar om eigen schuld verstoken van de gunst en de gemeenschap met God. De mens, die sterkte in God had, is nu geworden als een krachteloze reiziger. Toch kan David dit van de mens zeggen. Van de mens, die als een krachteloze reiziger zijn sterkte in God heeft leren vinden. En wie is nu de mens, wiens sterkte in God is? Dat is hij of zij, die ontledigd van alle eigen wijsheid, kracht en roem, van zich en alle schepselen heeft leren afzien en het vertrouwen van zijn hart alleen op de Heere gevestigd heeft. Het is de ware Israëliet die door genade de levende God kent en voor wie, buiten die God, geen hulp en sterkte te vinden is.

Wie zoekt die kracht en sterkte? Och, de mens van zichzelf niet. Wat menen wij te beschikken over eigen kracht, die ons in staat stelt onze taak te verrichten. Wat denken we vaak in eigen kracht de problemen en zorgen van het leven aan te kunnen. Wat dacht Goliath in eigen kracht de legers van Israël te kunnen verslaan. Maar wat nietig blijkt ook deze reus te zijn als door de besturende hand van God een steen uit een slinger hem dood ter aarde doet vallen. Wat dachten de vrienden van Job kracht te hebben om Job te troosten, maar wat een nietige vertroosters bleken zij te zijn. Zonder de Heere kunnen we niets doen. Daarom: welgelukzalig is de mens, wiens sterkte in God is. Er is heel wat voor nodig om een mens daar te brengen waar hij leert afzien van zichzelf en van alle schepselen en het vertrouwen van zijn hart alleen op de Heere gaat vestigen. Want dat strijdt zo tegen ons hoogmoedige eigen ik, dat van nature op de troon zit. Er is genade voor nodig om in een weg van ontlediging van alle eigen wijsheid, kracht en roem, de sterkte in God te zoeken. Het kan ook alleen maar door de genade van Hem, Die de menselijke natuur wilde aannemen en in onze menselijke zwakheid is ingetreden. Hij, Die God was en bleef, wilde mens worden. Wat een strijd heeft Christus moeten voeren om David en al Gods kinderen te doen getuigen: Welgelukzalig is de mens, wiens sterkte in U is. Daarvoor heeft Christus Zich als Borg willen vernederen tot in de dood. Met de dichter van Psalm 22 moest Hij getuigen: Mijn kracht is verdroogd als een potscherf. Dat was nodig opdat mensen, die door Gods Geest hun eigen zwakheid en zondigheid leren kennen, bedeed worden met Zijn sterkte. Hem is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Hij schenke ons allen door wederbarende genade Zijn kracht te benodigen. Hem in alle dingen nodig te hebben. Hij lere ons op de school van Zijn Heilige Geest dat we zwak zijn in onszelf, niet kunnen strijden tegen

Inhoud

85e jaargang

Nr. 47

- 1 Sterkte in God
- 2 Vervolgd om der gerechtigheid wil (19)
- 4 De plaats van de kerk ten opzichte van het wereldlijk recht (2)
- 5 Grieks-orthodox en Grieks-evangelisch (2)
- 6 In Orde: De leer der Schrift
- 7 Boekennieuws
- 9 Kerknieuws
- 9 Berichten
- 10 Kerkdiensten

de listige omleidingen van de duivel, geen verweer te hebben tegen de verleidingen van de wereld, geen kracht te hebben ons eigen verdorven bestaan te weerstaan. Om zo als een hulpeloze te verkeren aan Zijn voeten met de bede: Heere, sterk me door Uw kracht, want in mij is geen

kracht tegen die grote menigte. Dan zullen we iets leren verstaan van het geheim waarvan Paulus spreekt: Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht, en: Als ik zwak ben, dan ben ik machtig.

Capelle a/d IJssel, ds. W. Silfhout

HEERE, hun ziel verheugt zich in hun God. In de God der blijdschap van hun verheuging (Jes.61:10, Ps.43:4). Hoe groter deze vreugde, hoe minder zij er van zeggen kunnen. Grote zielevreugde en... een gesloten mond. Daarom: smáákt en ziet dat de Heere goed is! Aanbiddende!

Zalig zijn die vervolgd worden... Verblijdt u in die dag, en zijt vrolijk (Lk. 6:23). Verblijdt en verheugt u wanneer u om Mijnentwil wordt gehaat, gesmaad en belasterd! Is het niet een wonderspreuk? Een onbevattelijke, ja een onmogelijkheid voor vlees en bloed? Inderdaad, het schijnt geen zaak van vreugde maar van droefheid te zijn, omdat het gaat over lijden, over moeite en verdriet, verschrikking en vrees. Op zichzelf genomen is vervolging een beker vol bitterheid. Zo hatelijk voor ons bestaan, dat er velen worden geërgerd. Ja, ook de allerheiligsten in dit leven vrezten uit en van zichzelf wanneer ze (zo het nodig is) voor een weinig tijds bedroefd worden door menigerlei verzoeken (1 Petr. 1:6). Gode lof zingen in de binnenste kerker, terwijl het tevergeefs schijnt God te dienen? De roving van zijn goederen met blijdschap aannemen? Er is genade voor nodig om staande te blijven. Om volstandig te blijven tot het einde (Mt.10:22).

Petrus heeft zijn Meester driemaal verloochend toen hij aangesproken werd door een eenvoudige dienstmaagd. Met eedzwering en zelfvervloeking heeft hij ontkend dat hij Hem zelfs ook maar enigszins kende. Wie had gedacht - hijzelf wel het

19

Vervolgd om der gerechtigheid wil

Verblijdt en verheugt u...

Verblijden en verheugen - deze twee woorden van dezelfde betekenis worden hier door Jezus in één adem genoemd, zoals dat ook vaak gebeurt in het Oude Testament (bijv. Ps. 9:3, 32:11, 40:7, 96:11, 118:24).

Het is een Hebreeuwse manier van spreken, waardoor de hoogste trap van vreugde wordt aangewezen. Een vreugde zo groot, zo vol en zoet en wonderlijk, dat de ziel zich verheugt met een *onuitsprekelijke* en heerlijke vreugde (1 Petr.18). Het is die hartelijke vreugde in God door Christus, die de gezaligden zonder ophouden ten volle bezitten. In dit jammerdal behoorden zij bij degenen die in hun hart een droefheid naar God omdragen. Een droefheid die de wereld niet kent. Zoals de wereld ook niet weet van de beginselen van de eeuwige vreugde. 'Ik zal', zegt David, 'mij ver-

Verblijdt en verheugt u; want uw loon is groot in de hemelen; want also hebben zij vervolgd de profeten, die voor u geweest zijn.

Mattheüs 5:12

heugen en verblijden in Uw goederterienheid, omdat Gij mijn ellende hebt aangezien, en mijn ziel in benauwdheden gekend' (Ps. 31:8,9). En op een andere plaats: 'Och, dat Israëls verlossing uit Sion kwame! Als de HEERE de gevangenen Zijns volks zal doen wederkeren, dan zal zich Jakob verheugen, Israël zal verblijd zijn' (Ps. 14:7, 53:7). Zo wordt het wonder van vrije genade door de strijdende kerk doorleefd. Dan maakt de Heere het waar: Verblijdt en verheugt u! Dan zijn ze zeer vrolijk in de

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:
ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers aan:
ds. A. Moerkerken, Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263
e-mail: moerkerken@kliksafe.nl

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.

Boeken ter recensie en meditaties aan:
ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136,
3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:
redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:
Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:
Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718,
e-mail: saambinder-adv@kliksafe.nl
Postbankno. 256686 t.n.v. de administratie van De Saambinder.

Advertenties € 0,60 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** in het bezit van de administratie te zijn.
Rouwadvertenties
uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:
Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 22,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 108,-; USA \$ 93,-.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:
Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

De redactie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de inhoud van: de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

minst - dat hij in zo'n korte tijd tot zoveel gruwelijke ongerechtigheid kon komen? En toch, ook aan hem is vervuld: 'En gij zijt degenen die met Mij steeds gebleven zijt in Mijn verzoeken.'

Omdat Jezus steeds met hem gebleven is - voor hem gebeden heeft dat zijn geloof niet op zou houden. O, wie is toch een Zaligmaker gelijk Hij? In wie zouden Gods kinderen zich anders verheugen dan in Hem? Hij zal er Zelf zorg voor dragen! Zijn evangeliebevel is niet te vergeefs: Verblijdt u in dien dag, en zijt vrolijk! Zijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Hij zal de Zijnen het visnet aan de rechterzijde doen uitwerpen. Wat voor het vlees modder is, wijst Hij aan als genade. Wat voor de natuur een hel is, noemt Hij hemels. Hij laat hen de witte zijde van de vervolging zien, zodat ze de zwarte zijde vergeten. Hen gevend verlichte ogen des verstands om te verstaan: want... want...! En dan zal deze verborgenheid een zalige wetenschap zijn!

Want: uw loon is groot in de hemelen! **Want:** alzo hebben zij vervolgd de profeten, die voor u geweest zijn! Jezus laat hen vooruitzien en terugzien. Hij toont wat hun toekomst is en wat vóór hen geweest is. Hoe het zal zijn in de hemel en hoe het altijd al geweest is op de aarde. Wat hun loon zal zijn en wie dit loon ook hebben verkregen. Verblijdt en verheugt u, ten hoogste en al maar door!

Uw loon

Iemand werkt en ontvangt loon. Het is verdiend, hij heeft er recht op. Daarom mag gesproken worden over *zijn* loon, want het komt hem toe. Is zijn arbeid gering, dan ook zijn loon. Is zijn arbeid veel, evenredig zal hij ontvangen. Hij zal wegdragen naar dat hij gedaan heeft. Want de arbeider is zijn loon waardig (1k. 10:7). Wat zegt de Schrift nog meer? Dat de Zoon des mensen een iegelijk zal vergelden naar zijn doen (Mt. 16:27). De Zoon des mensen, Die nieren en harten onderzoekt en een ieder zal geven naar zijn werken (Openb. 2:23).

In volkomen overeenstemming met die werken zal de rechtvaardige Rechter lonen. Die het goede gedaan hebben, zullen genadeloon ontvangen. Die het kwade gedaan hebben de bezoldiging der zonde. God is Rechter, Hij vernedert dezen, en verhoogt genen (Ps.75:8). Uw loon, Uw straf, o Heere, beantwoordt aan Uw eer!

Dies heeft van U elk sterv'ling weer Vergelding naar zijn werk te wachten.

Maar waarom spreekt de Heere alleen over het loon dat de *vervolgden* zullen ontvangen, en niet over het loon van de *vervolgers*? Waarom spreekt Hij alleen over hun kwade werken - hun vervolgen, smaden en liegende kwaad spreken - en niet over hun straf? Moet niet eerst eens uitvoerig over *hun* loon worden gesproken? Moet niet gebeden worden om vuur van de hemel opdat die goddelozen verteerd worden? Toen Simeï David vloekte, zei Abisaï tegen de koning: 'Waarom zou deze dode hond mijn heer de koning vloeken? Laat mij toch overgaan en zijn kop wegnemen' (2 Sam. 16:10). Maar David antwoordde: 'Wat heb ik met u te doen...?' (2 Sam. 16:9.10a). Eeuwen later zei Jezus tegen Petrus:

Want: uw loon is groot in de hemelen! Want: alzo hebben zij vervolgd de profeten, die voor u geweest zijn!

'Keer uw zwaard weder in zijn plaats, want allen die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan' (Mt. 26:52). 'Wreekt uzelfen niet, beminden, maar geeft den toorn plaats; want er is geschreven: Mij komt de wraak toe; Ik zal het vergelden, zegt de Heere' (Rom.12:19). Want het is recht bij God verdrukking te vergelden degenen die Zijn volk verdrukken (2 Thess. 1:6).

Zou een christen geroepen zijn kwaad voor kwaad te vergelden, of schelden voor schelden? Zegent daarentegen (1 Petr. 3:9). Zegent hen die u vervloeken. Hebt uw vijanden lief. Doet wel dengenen, die u haten. Bidt voor degenen die u geweld doen en die u vervolgen (Mt. 5:44-48; Rom. 12:14). Maar David dan? Dezelfde die tegen Abisaï zei: Wat hebt ik met u te doen...? Heeft hij óók niet gebeden: 'Laat hen verwoest worden tot loon hunner beschaming, die van mij zeggen: Ha, ha!' (Ps. 40:16). Elia liet de baālpriesters grijpen, voerde hen af aan de beek Kison en slachtte hen aldaar (1 Kon. 18:40). Zijn opvolger Elisa, toen hij bespot werd door een

grote groep kleine jongens uit Bethel, vloekte hij hen in de Naam des HEEREN. Twee en veertig van hen werden door twee beren verscheurd. Was dat dan geen wraak? Ja, maar heilige wraak. Een godvruchtige wraak die niet voortkomt uit haat tegen de vijanden, maar uit liefde tot Gods Naam en eer. Inderdaad, dit is een zeldzame genade. Zoals ook het vurige gebed dat Stefanus opzond voor degenen die hem stenigden. Vallende op de knieën riep hij met grote kracht: 'Heere, reken hun deze zonde niet toe' (Hand. 7:60). Zijn laatste woorden waren een gebed voor zijn moordenaars. Hij was meer bekommerd over de straf die zij verdienden, dan over de onverdiende smart die ze hem aandeden. Hun verdoemenis ging hem meer ter harte dan zijn dood. Want... hij zag de hemel geopend en de Zoon des mensen, staande ter rechterhand Gods! O, wat een medelijden vervulde zijn hart toen hij op zijn vijanden zag, vlak voordat hijzelf eeuwig genadeloon zou ontvangen!

Saulus had mede een behagen in Stefanus' dood. In het hart van de jonge, gedreven farizeeër was zelfs de gedachte niet opgekomen voor Stefanus een gebed te doen. Het kon niet anders, meende hij, of op die goddeloze diaken rustte Gods rechtvaardige toorn. Wat heeft hij nadien als een wild beest met alle kracht Gods kinderen vervolgd! Maar hem is barmhartigheid geschied. Vrije genade kwam tussenbeide en helder was de genadevrucht.

De discipelen des Heeren hebben zich er over ontzet en zeiden: Is deze niet degene die Gods gemeente verstoorde? Verkondigt hij heden Christus, Welke hij eertijds vervolgte? Is dat dezelfde Saulus? Zoals ook gezegd kan worden: Is dat dezelfde stokbewaarder, die nu zo behoedzaam de bebloede, bestriemde ruggen van Paulus en Silas reinigt?

Bent u geen vervolger? Bent u een christen? Wordt u gescholden, maar zegent u? Wordt u vervolgd, maar verdraagt u? Wordt u gelasterd, maar bidt u? (1 Kor.4:12,13). Heere, leer ons bidden!

(wordt vervolgd)

Barneveld,

ds. C. Hogchem

De plaats van de kerk ten opzichte van het wereldlijk recht

In de vorige aflevering stonden we stil bij de het belang van kerkrecht, bij de eigen aard van het kerkrecht en bij de plaats van de kerk in deze samenleving. In dit vervolgartikel willen we enige voorbeelden noemen van het feit dat in de samenleving van overheidswege de kerk steeds minder als kerk wordt gezien en wordt gelijkgeschakeld met bepaalde belangengroeperingen.

De rechtspositie van de predikant

Ter illustratie van het voorgaande kan ik op een aantal zaken wijzen. Vanuit de overheid wordt in de richting van de kerken de gedachte geopperd dat geestelijken, predikanten en pastores, niet meer een geheel eigensoortige benadering moeten krijgen als het gaat om hun rechtspositie, maar moeten worden beschouwd als werknemers in de zin van het burgerlijk recht. De rechtsverhouding tussen een predikant en de kerk is er echter een van geheel eigen aard (een rechtsverhouding 'sui generis'). Deze verhouding wordt beheerst door geheel eigen kerkordelijke regels. Sedert de hierna nog te bespreken zaak van ds. Kruis in 1991 is in die opvatting verandering gekomen. Zo zijn er de laatste tijd uitspraken waaruit blijkt dat de burgerlijke rechter de verhouding tussen de gemeente en zijn voorganger beschouwt als een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. Dat heeft direct gevolgen voor die verhouding. Als die relatie wordt beschouwd als een arbeidsovereenkomst, dan heeft dat bijvoorbeeld gevolgen voor de beëindiging van die relatie met opzeggingstermijnen enzovoort, die niet stroken met de kerkelijke bepalingen in de Dordtse Kerkorde. Ook ten aanzien van honorering, sociale verzekeringen, pensioenen, vakanties en werktijden komt de verhouding van een predikant tot zijn gemeente in een heel ander licht te staan.

De laatstbekende uitspraak hierover is die van het Gerechtshof te Leeuwarden, die de verhouding tussen de Baptisten Gemeente van Hoogeveen en haar voorganger

beschouwde als een arbeidsovereenkomst, omdat er zoveel elementen van een arbeidsovereenkomst in die verhouding konden worden aangegeven. Ik zal nu niet ingaan op de overwegingen van het Gerechtshof. Duidelijk is wel dat het ook bij de rechterlijke macht steeds meer ontbreekt aan inzicht in de eigen plaats van de kerk. En al wordt die eigen plaats in het Burgerlijk Wetboek nog gerespecteerd, toch wordt er aan alle kanten aan getornd. Jammer is dat ook juristen in eigen kring op grond van allerlei juridische argumenten menen dat het aanmerken van de rechtsverhouding tussen een kerkenraad en zijn predikant gerust als een arbeidsovereenkomst kan worden beschouwd. Zij nemen hun vertrekpunt in het burgerlijk recht. Als tegenargument volsta ik in dit verband met te wijzen op de uitspraak van prof. mr. T.J. van der Ploeg in *Kerk en recht*: 'Theologisch gezien

Ook de soms ver doorgevoerde eisen van brandveiligheid, waarbij kerkgebouwen worden gelijkgesteld met andere gebouwen waar veel mensen samenkomen (bijv. disco's), bevestigen dat het zicht van de overheid op de eigen plaats van de kerk langzaam maar zeker aan het verdwijnen is.

heeft het iets heel plats om de verhouding van voorganger tot gemeente als een arbeidsovereenkomst te zien.' Hij haalt vervolgens een uitspraak aan van dr. A. Breukelaar in *Trouw* van 1 december 1999, die daar schrijft: 'Zij krijgen geen salaris, geen soldij, ook geen honorarium als eerbewijs voor het vervullen van een erebaantje, evenmin een loon van een werkgever, als tegenprestatie voor het uitvoeren van diens opdrachten. Zij krijgen eenvoudig een onderhoudstoelage (deftig: traktement) van de kerk die hem of haar

heeft beroepen. Want die wil hem of haar onderhouden, om aan haar het Woord te bedienen, en haar bij de les van Gods Koninkrijk te houden.' Er zijn best kanttekeningen te plaatsen bij deze woorden, maar ze raken wel de kern van de zaak: geen begrip voor de Bijbelse eigen plaats van de kerk en haar instellingen.

Houding van de staat

Tekenend is in dit verband ook dat kerken steeds meer worden geconfronteerd met de noodzaak specifieke vergunningen aan de overheid te vragen, waarvan men voorheen was vrijgesteld op grond van het principe dat de kerken de vrijheid hadden hun eigen organisatie en inrichting te regelen. In dit verband kan worden gedacht aan de eis van het beschikken over een milieuvergunning bij nieuwbouw van een kerk. Ook de soms ver doorgevoerde eisen van brandveiligheid, waarbij kerkgebouwen worden gelijkgesteld met andere gebouwen waar veel mensen samenkomen (bijv. disco's), bevestigen dat het zicht van de overheid op de eigen plaats van de kerk langzaam maar zeker aan het verdwijnen is.

Ik kan ook wijzen op uitspraken van ministers, die wijzen op een houding van de staat tegenover de kerk die de kerk terugdringt binnen enge grenzen en haar spreken in het openbaar aan banden legt.

Mevr. Jorritsma, voormalig minister van verkeer en waterstaat, sprak tijdens een mini-symposium van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken op 1 juni 2005 over het waterdichte schot tussen kerkelijke en staatsmacht, een schot dat volgens haar past bij een moderne liberale staatsmacht.

Met instemming haalde zij de middeleeuwse filosoof Marsilius van Padua aan, die gezegd heeft: voor een goed leven op aarde is er een overheid nodig en voor een goed hierna maals is het geloof nodig. Daarmee geeft zij impliciet aan dat de macht van de staat op aarde altijd bepalend is.

Dat zou dus ook betekenen dat de kerk zich hier in de tastbare wereld niet met het tastbare moet bemoeien. Maar de kerk heeft van Godswege een roeping in de samenleving, die zich niet door de beginselen van een moderne liberale rechtsstaat laat inperken of aan banden leggen.

(wordt vervolgd)

Capelle aan den IJssel, ds. W. Silfhout

Grieks-orthodox en Grieks-evangelisch

We stonden vorige keer stil bij het reilen en zeilen van de Grieks-Orthodoxe kerk. In dit stukje komen we daar nog even op terug aan de hand van een paar ontmoetingen en gesprekken tijdens ons verblijf in Griekenland. Helaas is het resultaat daarvan niet bemoedigend te noemen. Ook willen we aandacht geven aan een klein kerkverband met een protestants klinkende naam, de Grieks-Evangelische kerk.

Eerstgenoemde kerk is een bolwerk van naamchristendom en duistere krachten. Gods Woord gaat er niet open. In laatstgenoemde kerk zal het toch wel beter zijn? Dat zouden we althans mogen verwachten. Op een zondag in Athene ging inderdaad de Bijbel open. Helaas, ze ging al even gauw weer dicht. Ondanks positieve zaken werd het toch een teleurstelling.

Gesprekken

In het vorige artikel haalde ik iets aan uit een gesprek met Stratos, de jonge receptionist van een hotel bij Korinthe. Dat gesprek begon zo. We vertelden Stratos met een zeker enthousiasme dat we die morgen de restanten hadden gezien van een oud-christelijke kerk, gebouwd op de puinhopen van een Grieks-heidense tempel. Er gleeed een schaduw over het gelaat van Stratos. "Het is erg dat ze dat gedaan hebben. Die tempel hadden ze moeten laten staan; die hoort óók bij onze erfenis. Het is verkeerd het eigendom van andere mensen kapot te maken. Zo heeft Jezus het ons niet geleerd." Gemakshalve ging Stratos ervan uit dat er geweld was gebruikt. Het is echter goed denkbaar dat het instorten van die tempel het gevolg is geweest van "afkeer, inkeer en wederkeer" tot de levende God. We hebben het zo vaak gezien op het zendingsveld: waar de Heere Zijn Kerk bouwt en het Woord beslag op mensenharten legt, daar stort op den duur het bouwwerk van goden en geesten letterlijk ineen. En daar zouden we dan bedroefd over moeten zijn? Staat de God van Israël dan niet lijnrecht tegenover de afgon-

den? Om het met de woorden van Tertullianus te zeggen: "Wat hebben Jeruzalem en Athene gemeen?" Stratos dacht er kennelijk anders over.

Het Evangelie is God; God is het Evangelie.

Enkele dagen eerder hadden we een indringend gesprek in het Byzantijns Museum van Thessaloniki. We liepen een paar Grieks-Orthodoxe priesters tegen het lijf en raakten met een van hen aan de praat. "Ik heet Chris", zei hij. "U weet wel, van Christus." Tot onze verbazing bleek hij vloeiend Nederlands te spreken. Hij had zelfs een baantje gehad in het Kurhaus van Scheveningen. Nu droeg hij een forse baard en het zwarte priesterhabijt. Het gesprek kwam op de Bijbel en de noodzaak van wedergeboorte, maar het werd hem gaandeweg te heet onder de voeten. "Laat iedereen maar doen wat hij wil. De mens is vrij om te kiezen. Het doet er uiteindelijk niet toe of je christen, moslim of iets anders bent." Ik probeerde het nog eens van die kant: "Dus u wilt zeggen dat een moslim zalig kan worden zonder Christus?" Chris werd een beetje wrevelig: "Daar gaan wij niet over." Met een korte groet maakte hij zich uit de voeten.

Halverwege onze reis door Griekenland kregen we in de buurt van het oude Mycene een openhartig gesprek met de eigenares van een kraam waar niet alleen souvlaki en andere Griekse gerechten werden verkocht, maar ook – tot grote vreugde van onze jongste twee – patat met mayonaise. "Imbiss", stond er op haar kraam. En inderdaad, ze kwam uit Duitsland. Zeven jaar lang was ze met een Griekse man getrouwd geweest, maar het prille geluk was geëindigd in bittere verwijten en een tragische scheiding. Van deze gedeukte jonge moeder, zelf afkomstig uit de Nieuw-Apostolische kerk, hoorden we een heleboel over misstanden in de Grieks-Orthodoxe kerk en de mentaliteit van veel Griekse mannen.

Natuurlijk, het was een gekleurd verhaal, maar we werden er niet echt vrolijk van.

Protestanten op Griekse bodem

Met verlangen zagen we inmiddels uit naar een echte ouderwetse kerkdienst met een bijbels geluid. We hadden weleens gehoord van de Grieks-Evangelische kerk, voorzover wij wisten de enige protestantse kerk op Griekse bodem. Of die aanduiding helemaal klopt is overigens de vraag. Volgens sommigen aanvaardt ook deze kerk niet onvoorwaardelijk het "filioque" en zou ze wat dat betreft in de oosterse en niet in de westerse traditie staan. Navraag bij anderen leerde ons dat dit kerkverband drie gemeenten in Athene telt en meer dan tien gemeenten of groepen elders in het land. Het bekendste gebouw van dit kerkverband bevindt zich in hartje Athene, recht tegenover de Hadrianuspoort. Op een middag wierpen we ons in het gewoel van het chaotische verkeer. Meedrijvend op de stroom, kwamen we precies op de juiste plaats terecht. De kerkdienst die we een dag later bijwoonden, werd geleid door een Griekse predikant. Hij sprak naar aanleiding van Psalm 73 over God, "de Rotssteen mijns harten en mijn Deel in eeuwigheid". De Schriftlezing in het oude Grieks was nog wel te volgen, maar de preek in de moderne spreektaal zou onnavolgbaar geweest zijn als er niet gezorgd was voor vertaling via koptelefoons.

Het was een bijzondere ervaring een kerkdienst mee te maken in Athene, niet ver van de plaats waar de apostel Paulus de dood in Adam en het leven in Christus had verkondigd. De kerk was goed bezet en er werd mooi gezongen. Er was ook jeugd in de kerk, althans tot aan de preek, en juist die morgen werd er een kind gedoopt. Het thema van de preek was: "Het Evangelie is God; God is het Evangelie." De vlot sprekende dominee benadrukte dat God Zelf de inhoud is van de goede tijding. We moeten Hem daarom zoeken niet om wat Hij geeft, maar om wie Hij is. God moet ons grote doel zijn. We moeten waken tegen een "Coca Cola-geloof". Het bijbelse geloof is niet een drankje dat je inneemt om happy te worden en al je zorgen te vergeten. Aldus de prediker.

Toch een teleurstelling

Ondanks het goede dat we ontmoeten in deze kerkdienst, zaten we er

toch met gemengde gevoelens. Dat had niet in de eerste plaats te maken met het vreemde van zo'n dienst. Wie wel eens vaker in het buitenland komt, weet dat we niet alles moeten afmeten aan het ons vertrouwde of moeten veroordelen vanwege een enkel woord of een verschillende vorm. Daarom gaan we maar voorbij aan het feit dat de Tien Geboden niet gelezen werden. We laten ook maar rusten dat de doopplechtigheid wat lacherig verliep en dat onze achterbuurman tijdens de preek zat te telefoneren. Dat laatste zal vast niet de bedoeling van de plaatselijke kerkenraad geweest zijn. De eerbied, ook voor en na de dienst, was trouwens bij meerderen ver te zoeken. Jammer was het dat er geen enkele psalm werd gezongen. Na de doopsbediening werd de gemeente opgewekt te zingen: "Jezus houdt van mij; Jezus houdt van mij." Verdrietig was het ook dat de meeste vrouwen niets op het hoofd hadden en dat sommigen in lange broek verschenen. Dat hadden we in Grieks-Orthodoxe kerken toch wel anders gezien. In het algemeen leek daar meer een sfeer van wijding en plechtigheid te heersen dan hier. Wat ons echter het meest schokte, was dat de Bijbel maar nauwelijks openging. Hoewel de predikant bijna een uur preekte, las hij "om des tijds wille" slechts de eerste en laatste verzen van Psalm 73. Daardoor kwam niet naar voren dat Asaf nijdig was op de voorspoed van de goddelozen en

evenmin hoe hij een groot beest voor God werd. De tekst was meer een kapstok voor de gedachten van de prediker dan verklaring en toepassing van de Schrift. We zeggen het niet vanuit de hoogte, maar met pijn in ons hart. In een zeer algemene zin werd over de liefde van God gesproken. Op geen enkele manier werd er gesepareerd. En ineens was de preek afgelopen. Na een laatste gezang en de zegen liep iedereen luid pratend de kerkzaal uit.

Bedremmeld stonden we even later weer op straat, knipperend tegen het felle zonlicht. In de verte klonk het klokgelui van een Grieks-Orthodoxe kerk. Op een nabijgelegen terrasje dreunde de muziek. Vlak vóór ons raasden de taxi's en stadsbussen voorbij. Een eenzame toerist met een reisgids in de hand en een camera om zijn nek stak haastig de weg over, op zoek naar een half verbrokkeld, half gerestaureerd heiligdom van een Griekse god. De klanken van vrije genade, ooit zo helder in Griekenland gehoord, leken weggestorven. We voelden ons leeg en biddeloos. Eén ding is echter zeker: voor de Heere is niets te wonderlijk. Als het Hem behaagt, zal het wolkendek van godsdienst en werelddienst scheuren en zal opnieuw het licht opgaan van de Zon der gerechtigheid. Moge die dag spoedig aanbreken in Griekenland en daarbuiten!

Lethbridge (Alberta), ds. C. Sonneveld

Nederlands Dagblad. Het kan ook voor ons nuttig zijn enkele gedachten van hem weer te geven in *De Saambinder*.

Door overdoop buiten de gereformeerde kerk

"Er zijn belijdende leden van een gereformeerde kerk die zich laten overdopen in een evangelische gemeente en daarna toch lid willen blijven van de kerk waarin zij geboren, (als kind) gedoopt en opgegroeid zijn. Naar hun eigen zeggen lieten zij zich, gegrepen door de Heilige Geest, overdopen, hoewel zij belijdend lid waren van een gereformeerde kerk. Toch willen ze nu graag aan beide gemeenschappen verbonden blijven. (...) Het valt mij op hoe vanzelfsprekend men het vindt zoiets te vragen, ja zelfs te eisen. (...) Zij menen dat ze hebben gehandeld in overeenstemming met wat de Geest hun ingaf. Als de kerkenraad wijst op de gereformeerde confessie en dus het recht van de kinderdoop verdedigt, stellen ze daar hun mening gewoon naast." Vaak beroept men zich niet alleen op de Geest, maar met grote stelligheid ook op de Schrift, zo mogen we er wel aan toe voegen. Men komt dan vrijmoedig met een ander verstaan van Gods Woord dan de kerk der eeuwen. Eigenlijk wil men de kerk, die in het spoor van de gereformeerde vaders de schriftuurlijke leer voorstaat, tot andere gedachten brengen. We luisteren verder naar Douma: "Een kerkenraad die voor dergelijke argumenten niet zwicht, krijgt te horen hoe verschrikkelijk hij handelt door mensen die toch oprechte christenen willen zijn, het avondmaal te ontzeggen en gelovige mensen zelfs uit de kerk te zetten. Zij die na hun wederdoop toch hun plaats willen behouden in een gereformeerde kerk, vinden vaak ook nog dat zij allerlei andere zaken in de gereformeerde kerk aan de orde behoren te stellen. (...) Duidelijkheid lijkt mij hier gewenst. Zou een kerkenraad aan dergelijke verzoeken (om gewoon lid te blijven, PM) voldoen, dan is hij bezig gereformeerd af te worden. Men neemt de kinderdoop serieus of men doet het niet. (...) Kerkenraden zou ik in zulke gevallen aanraden lange procedures te vermijden en zich niet te laten verleiden tot lange kerkelijke procedures, die na afhouding van het avondmaal zelfs kunnen leiden tot iemands afsnijding van de kerk. Daarmee wordt zo iemand dan als 'ongelovige'

IN ORDE

De leer der Schrift

Binnen het kerkelijke leven vormt het Woord des Heeren de basis. Onze vaders hebben de hoofdzaken van Gods Getuigenis verwoord in wat wij noemen de drie formulieren van enigheid. De kerk drukt in deze geschriften uit wat zij op grond van Gods Woord belijdt.

Deze vaste grondslag kan binnen de kerk niet ter discussie staan. Dan zou je immers je eigen fundament, sterker: het van God gegeven fundament aantasten. Helaas zijn er vandaag wel eens mensen die op heel fundamentele punten de leer der Schrift en van de gereformeerde belijdenis niet wil-

len onderschrijven en toch bij de kerk willen blijven horen. Dat kan niet; dat is een innerlijke tegenstrijdigheid. Iemand die bijvoorbeeld de erfzonde, de drie-eenheid, de Godheid van Christus, de sacramentsleer niet meer belijdt, plaatst zichzelf buiten de gereformeerde kaders. Hij ontkent wezenlijke zaken van de gereformeerde leer en onttrekt zich daarmee feitelijk door zijn gewijzigde opvatting aan het gereformeerde kerkverband waartoe hij behoorde. De gereformeerde vrijgemaakte emeritus hoogleraar dr. J. Douma schreef over deze zaken een aantal maanden geleden in het

buiten de gemeenschap van de kerk geplaatst. Dat is harde taal die men m.i. in deze gevallen niet kan en niet hoeft uit te spreken, hoe moeilijk dergelijke gemeenteleden het de kerkenraad ook kunnen maken. Veel helderder is het om van meet af aan te verklaren dat iemand die zich elders laat overdopen daarmee de gereformeerde kerk verlaten heeft. (...) Zeker, kerkenraden moeten hun gemeenteleden aanspreken en vermanen, zo vaak als dat nog zin heeft. Maar in dit geval dan wel op basis van de hierboven geconstateerde uitgangspositie. Dus wel afhouding van het avondmaal als consequentie van de stap die de betreffende personen zelf gezet hebben. Maar niet met een afhouding die door een lange tuchtprocedure gevolgd zou moeten worden, alsof die personen nog als leden van een gereformeerde kerk beschouwd moeten worden. Ik zou kerkenraden graag een zee van tijd en ellende willen besparen in een zaak

Onderwijzen, uitleggen en vermanen moet steeds gebeuren; met liefde en geduld.

die al bij het begin duidelijk genoeg is. Men komt op zijn wederdoop terug, of men blijft met die wederdoop buiten de gereformeerde kerk staan.”

Zorgvuldig en eerlijk

Tot zover enkele gedeelten uit het artikel van dr. J. Douma. Ook voor ons is er lering te trekken uit hetgeen dr. Douma schrijft. Kerkenraden hebben zorgvuldig te handelen en moeten altijd uit zijn op het behoud van de (doop-)leden. Onderwijzen, uitleggen en vermanen moet steeds gebeuren; met liefde en geduld. Maar er kunnen zich situaties voordoen dat de lijn anders wordt. Dat doet zich voor wanneer gemeenteleden zich met hun veranderde opvattingen stellen buiten hetgeen door kerkenraad, gemeente en kerkverband op grond van Schrift en belijdenis altijd is voorgestaan. Door van mening te veranderen, stellen de leden zich feitelijk buiten de gemeente. Meestal onderwerpt men zich dan ook niet aan het ambtelijk onderwijs en het ambtelijk vermaan. Dan komt er een moment dat we elkaar eerlijk de vraag moeten stel-

len: wat doen we nu eigenlijk? Gaan we eindeloze discussies voeren; gaat de kerkenraad tuchtmaatregelen toepassen? Eerlijk mag dan de vraag gesteld worden: bezint u zich eens op uw positie? U veranderde van opvatting; aanvaardt daarvan dan ook de eerlijke consequentie. Het zou volsloekt onjuist zijn te verlangen dat ook de kerkelijke gemeenschap en de kerkenraad mee van opvattingen zouden veranderen.

Uiteraard kan dit alleen zo gesteld worden wanneer iemand werkelijk weggegaan is van hoofdzaken die de kerk op grond van Gods Woord en de gereformeerde belijdenis in leer of leven, in prediking en gemeentebe-nadering voorstaat. Altijd moeten we zoeken te onderwijzen, te overtuigen, te vermanen en terecht te brengen. Dat geldt zeker ook bij jeugdige personen, bij doopleden bijvoorbeeld. Laten we in liefde zoeken te behouden, want we reizen samen naar de grote Godsontmoeting. En ook wanneer mensen wezenlijk anders gaan denken, zullen we eerst alles doen om te trachten tot behoud terecht te brengen. Maar dat mag niet ontaarden in discussies waarbij degenen die van opvatting verander-

den feitelijk pogen het kerkelijk gedachtegoed tegen de lijnen van Schrift en belijdenis in te veranderen. Dan is er ook veelal geen ruimte meer voor ambtsdragers om ambtelijk aan te spreken en liefdevol te vermanen. Dan schijnt men als gelijken elkaar te bestrijden. En dat is de bedoeling zeker niet. Kerkenraden, en ook meerdere kerkelijke vergaderingen, zijn in zulke situaties immers niet tot discussies geroepen, maar tot ambtelijk handelen. En als dat feitelijk onmogelijk is omdat de goede basis ontbreekt, moet de fundamentele vraag aan de orde komen: op welke basis wenst u dan te staan? En ook als dan de scheiding werkelijkheid blijkt te zijn, zien we iemand met verdriet een andere weg gaan en zullen we trachten te zeggen: keer toch terug. Tot welzijn van uw ziel. Maar gemeenschap onderhouden gaat niet langer. En mag ook niet. Steeds hebben we wijsheid en geduld nodig, maar ook helderheid en getrouwheid. Moge er gebed zijn voor ambtsdragers, zeker ook vandaag. De Heere verlene Zijn Geest en leiding.

Krimpen aan den IJssel, ds. P. Mulder

BOEKENNIUWS

**Ds C.G. Vreugdenhil,
Vruchtdragen voor Hem.
Groen – Heerenveen. Pocket uitgave.
ISBN 978-90-5829-725-9. 187 blz.
Prijs € 11,95.**

Opnieuw verscheen een boek van de hand van br. Vreugdenhil. In het Woord Vooraf lezen we: Dit boek is vooral bedoeld voor jongeren (en ouderen) die de Heere vrez en worstelen met de vraag: “Hoe kan ik in mijn leven laten zien dat ik bij de Heere hoor en voor Hem wil leven?” De titel en de inhoud zijn ontleend aan Galaten 5 :22. Daar wordt door Paulus gewezen op de vrucht van de Geest, zoals die in het leven van de Galaten (dus ook van elke christen) gestalte behoort te verkrijgen. Er is sprake van de vrucht, dat is enkelvoud. Maar die manifesteert zich op allerlei wijze: liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid enz. Zaken die onverbreke-

lijk bij elkaar behoren.

Het boek is ontstaan uit de bewerking van een serie lezingen over de onderdelen van die vrucht, die de auteur gehouden heeft in de gemeenten, die hij heeft mogen dienen. Na de behandeling van elk deel zijn er gespreksvragen aan toegevoegd. Dit ter bespreking op kringen. Gewezen wordt op het feit dat vruchtdragen verbonden is met het ingeplant zijn in Christus door het geloof. Want Hij is de ware Wijnstok en het dragen van vrucht voor Hem vloeit voort uit een levende verbondenheid met Hem door de Heilige Geest en het ware geloof. Zo lezen we: “De Heilige Geest plant nieuw leven in je hart als je wederom geboren wordt. Alleen van daaruit kan er de sapstroom zijn van de verbondenheid met Christus door het geloof. En zo alleen kunnen we vrucht dragen voor God en onze naaste” (blz.12). Gewezen wordt ook op het onderscheid tussen de gaven van de

Geest en de vrucht van de Geest. Gaven kan men hebben zonder de Geest Zelf te bezitten en buiten Christus te zijn. Dat is bij de vrucht niet mogelijk.

Zo wordt de vrucht van de Geest in al haar onderdelen grondig behandeld. Daarmee wordt voor de christen indringend de weg gewezen op welke wijze het leven der dankbaarheid gestalte behoort te krijgen. Gezien de centrale plaats die het geloof in Christus daarin heeft, had de titel van het boek ook mogen luiden: Vruucht dragen door Hem. Neem en lees.

Moerkapelle,

ds H. Paul

R.A. Bosch, Schortinghuis.

Uitg. De Groot Goudriaan – Kampen.

ISBN 90 6140 996 0. 160 pag.

Prijs: € 14,90.

"Ik wil niet, ik kan niet, ik weet niet, ik heb niet en ik deug niet". Wie kent ze niet, deze 'vijf dierbare nieten' van Schortinghuis, waarmee hij wilde aangeven de onmogelijkheid van 's mensen kant om God in eigen kracht te dienen. Overigens was hij daarin niet de eerste. Het is bekend dat Maarten Luther het werkje *Theologia Deutsch* vertaald heeft, geschreven door een Frankfurter Edelmann, waarin maar liefst 6 of 7 'nieten' worden genoemd! De 'vijf dierbare nieten' van Schortinghuis in zijn boek *Het innige Christendom* heeft deze 18^e eeuwse prediker beslist niet zonder strijd gelaten. Maar hij kon niet anders meer nadat hij de waarheid van deze woorden zelf doorleefd had. Daarom bleef Schortinghuis, ook toen de Nadere Reformatie al tanende was, benadrukken het eenzijdige Godsmerk tegen de toenemende mening van die dagen 'dat de mens een ontvankelijke houding kan aannemen als opening voor Gods genade'. In het licht van met name dit werk van Schortinghuis tekent de auteur ook in het eerste gedeelte van zijn boekje het leven van Schortinghuis.

Het grootste gedeelte van het boekje bestaat echter uit een aantal kernteksten uit *Het innige Christendom*, *Geestelijke gezangen* en *Nodige waarheden* van Schortinghuis. De auteur beoogt hiermee sleutelteksten te geven uit verschillende werken van Schortinghuis. Om er één te citeren waar Geoeffende tot Kleingelovige zegt: "Zie uit naar de barmhartige Hogepriester, die ook zelf in alles verzocht is geweest. Zie af van alle hulp en macht die hemel en aarde zouden

kunnen aanbieden, en zie naar Hem, die alle macht heeft in hemel en op aarde. Wentel uw donkere zielen, uw verwarde staat, uw versteende harten op Hem en laat ze daar; Hij is de enige Medicijnmeester die er eer in stelt om arme, verdwaalde, gewonde en amechtige zielen met één wenk en woord te genezen". Er zou meer te noemen zijn.

Dit behartigenswaardige boekje kost niet te veel voor hen die alleen kennis willen maken met Schortinghuis. Wie echter een liefhebber van de Nadere Reformatie in het algemeen en van Schortinghuis in het bijzonder is, zal vooral ook de werken van Schortinghuis zelf aanschaffen.

Genemuiden,

ds. E. Hakvoort

Prof. mr. F.T. Oldenhuis (eindred.),

Predikant tussen baan en ambt.

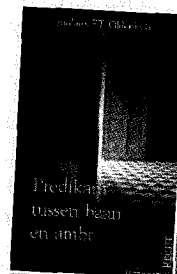
Uitg. Protestantse Pers – Heerenveen.

ISBN 9 789085

250135. 117 blz.

Prijs: € 14,95.

In wetgeving en rechtspraak staat de rechtspositie van de predikant ter discussie. Is de verhouding tussen een predikant en zijn gemeente, vertegenwoordigd door de kerkenraad, een verhouding die geregeerd wordt door bepalingen van burgerlijk recht of wordt die verhouding bepaald door de regels van het kerkrecht? Met andere woorden: is er sprake van een arbeids-overeenkomst of van een geheel andere op zichzelf staande rechtsverhouding? Aan deze vragen werd een congres gewijd op 21 november 2005. Het boekje geeft de verschillende bijdragen weer die tijdens het congres zijn gehouden. De standpunten blijken nogal uiteen te liggen. Eerst geeft prof. mr. F.T. Oldenhuis mede aan de hand van allerlei uitspraken van de burgerlijke rechter een uiteenzetting over de eigen positie van het kerkgenootschap. Daarmee wordt de discussie ingezet. Voert mr. P.T. Pel een pleidooi voor de eigen positie van de kerk, prof. mr. W.A. Zondag daarentegen betoogt dat aan de ambtsuitoefening op zichzelf via de constructie van de arbeidsovereenkomst gestalte kan worden gegeven. Ik ben door prof. Zondag niet overtuigd. De bijdrage van mr. Pel slaat mijns inziens de spijker op de kop als hij aan het slot zegt dat er meer aandacht moet komen van juristen voor de onderlinge verhouding tussen de eigen rechtsorde van kerkgenootschappen en de reikwijdte van het recht van de staat. De kerk moet

kerk zijn. De kerk heeft bijbels, theologisch een geheel eigen positie. De verhouding van de predikant met de gemeente moet in dat licht worden gezien. Zo laat mr. Pel ook zien hoe gezaghebbende schrijvers over kerkrecht als H. Bouwman daarover gesproken hebben. Het is jammer dat in de overigens zeer lezenswaardige bijdrage van prof. Zondag de theologische elementen nauwelijks aan de orde komen en de kwestie nagenoeg uitsluitend vanuit de juridische kant wordt bekeken. Ook andere kerkrechtbeoefenaren komen in het boekje aan het woord.

Capelle aan den IJssel,

ds. W. Silfhout

B. Hooghwerff,

"Het vrome volk in U verheugd"

Uitg. Den Hertog – Houten.

ISBN 978 9033120404. Aantal blz. 220.

Prijs: € 20,50.

Rond 1900 heerste grote armoede onder de arbeiders van de Hoeksche Waard. In de omgeving van Lisse was veel werk in de bloembollenteelt. Verschillende families uit Maasdam verhuisden naar Lisse om daar te kunnen werken. Zij mochten daar Gods volk ontmoeten aan wie zij hartelijk verbonden raakten. De Heere wilde onder hen werken door Zijn Geest. B. Hooghwerff heeft in zijn boek *Het vrome volk in U verheugd* de herinneringen aan dit geestelijk leven vastgelegd. Op boeiende wijze worden de leefomstandigheden rond 1900 beschreven. De kleine kerkgeschiedenis, maar ook de streek- en familiegeschiedenissen zijn met elkaar verweven. Treffend zijn de ontmoetingen van degenen die de Heere vreesden. Wat kenden zij een nauw leven aan Gods genadetron! De Heere wilde hen onderwijzen in de weg der zaligheid. Maar ook de nadere oefeningen bleven hen niet vreemd. De Heere heeft rijk gewerkt. Een eenvoudig volk mocht met elkaar spreken over de grote daden des Heeren. De rust en de vrede worden in dit boek geproefd. De schrijver wil geen mensen verheerlijken. 'Het was geen vroom volk in zichzelf', lezen we in het voorwoord. Anderzijds is het groot als we mogen lezen over Gods werk in vorige dagen. De Heere werkte in de lijn van de geslachten. In 2007 is Hij nog Dezelfde. In het boek staan veel foto's en het leest erg gemakkelijk. Aanbevolen!

Lisse,

ds. C. Neele

■ BEROEPINGSWERK

Beroepen

Te Scherpenisse: ds. A.H. Verhoef te St. Catharines (Canada).

Bedankt

Voor Apeldoorn en Kalamazoo (Michigan, U.S.A.):
ds. W. Visscher te Amersfoort.

■ MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2007

Pag. 324, gemeente **ZEIST**.

Scriba is nu: F. Dukel, Nijenheim 52-15, 3704 BC Zeist, tel. 030-695 88 16, e-mail: f.dukel@klikSAFE.nl

■ VERSLAG VERGADERING CLASSIS RIDDERKERK OP 14 JULI 2007

Namens de roepende kerk van Alblasserdam opent ds. B. van der Heiden deze vergadering met het laten zingen van Psalm 147:1, het lezen van Psalm 147:1-12 en gaat voor in gebed. Hierna heet hij allen hartelijk welkom op deze bijzondere classisvergadering, die in het teken staat van het classicaal examen van kandidaat M. Joosse. In het bijzonder heet hij de drie nieuwe predikanten in onze classis welkom, namelijk ds. J. Veenendaal, ds. A. Vermeij en ds. G.M. de Leeuw, die respectievelijk op 11 april, 10 mei en 6 juni 2007 in de gemeenten Zwijndrecht, Nieuw-Beijerland en Ridderkerk zijn bevestigd. Ds. H. Hofman is als emeritus predikant in onze classis gekomen. Hij woont in het zorgcentrum Nebo. Tevens memoreert hij het overlijden van ds. J. Baaijens op 7 februari 2007. De Heere gedenke zijn vrouw en kinderen in deze moeilijke weg.

Vervolgens staat hij stil bij het gelezen Schriftgedeelte. Met name het eerste gedeelte uit Psalm 147:2: "De HEERE bouwt Jeruzalem".

Het moderamen wordt als volgt samengesteld: ds. B. van der Heiden, preses, ds. C. van Krimpen en ds. G.M. de Leeuw, assessoren, ouderling C.A. Herweijer, quaestor, en ouderling A.L.M. van Hoepen, scriba.

De preses stelt dat het voor broeder Joosse een gewichtvol ogenblik is. Dat geldt ook voor de gemeente H.I. Ambacht en de classis Ridderkerk. Dit examen opent de kerkelijke weg om in de volle bediening van Woord en sacramen-

ten te worden gesteld. Vooraf legt kandidaat Joosse de formele bescheiden over, die door het moderamen gecontroleerd en in orde worden bevonden.

Vervolgens wordt hij geëxamineerd door de docenten ds. A. Moerkerken (exegese en kerkgeschiedenis), ds. L. Blok (dogmatiek) en ds. G.J. van Aalst (kerkrecht).

Daarna houdt kandidaat Joosse een preekvoorstel over Efeze 2:4 en 5.

In afwezigheid van hem en de niet-ambtsdragers wordt daarna over dit examen beraadslaagd. De afgevaardigden alsmede de deputaten artikel 49 DKO van de particuliere synode Zuid-West hebben met instemming het examen beluisterd. Genoemde deputaten adviseren de classis om kandidaat Joosse in de volle bediening van Woord en sacramenten toe te laten. De afgevaardigden kunnen zich unaniem met dit advies verenigen. Daarna wordt kandidaat Joosse het besluit van de classis meegedeeld. Met enkele hartelijke woorden wordt hij door de preses toegesproken, die er op wijst dat dit voor hem een bijzonder ogenblik is. De bekering is een wonder, maar dit ook. De Heere heeft de weg geopend. De Heere gebruikt mensen en wie zijn wij? Straks mag u herder en leraar zijn in de grote gemeente van H.I. Ambacht. Preken is een verantwoordelijk werk. God geve getrouwheid, want Hij Die u roept is getrouw, Die het ook doen zal. In de prediking gaat het over een arme zondaar en een rijke Christus en hoe die twee tot elkaar worden gebracht. De Heere geve u een plaats in de gemeente

van H.I. Ambacht. Hij wenst tevens de kerkenraad van H.I. Ambacht toe dat zij als Aärons en Hurs rondom hun predikant zullen staan. Hij heeft uw gebed en steun zo nodig. Zowel voor u als uw toekomstige predikant opent Hij deze weg. Daarom moeten we met dit alles in Hem eindigen.

Hierna wordt kandidaat Joosse staande toegezongen Psalm 119:9, enigszins gewijzigd. Vervolgens wordt hem de lastbrief van de classis Ridderkerk overhandigd.

De bevestiging en intrede zullen plaats vinden op D.V. 5 september 2007. In de bevestigingsdienst zal ds. G.J. van Aalst voorgaan. Ds. G.M. de Leeuw zal namens de classis Ridderkerk en de particuliere synode Zuid-West ds. Joosse toespreken. De gemeente Goudswaard is aan de beurt om de eerstvolgende classisvergadering bijeen te roepen namelijk op D.V. 8 september 2007. Dan zullen de consulentenschappen opnieuw worden verdeeld. De preses bedankt een ieder voor de komst naar deze vergadering. In bijzonder ds. A. Moerkerken, die ondanks de zorgen omtrent zijn gezondheid hier ook aanwezig kon zijn. Tevens worden de studenten door hem toegesproken. Morgen is het de dag des Heeren. Dan wordt de boodschap van wet en evangelie weer gepredikt en gehoord. De Heere schenke Zijn hulp in de ambtelijke bediening en Zijn zegen over Zijn Woord. Na de scriba van de roepende kerk bedankt te hebben voor het voorbereidend werk voor deze vergadering, de gemeente Ridderkerk voor de gastvrijheid en de koster en zijn vrouw voor de verzorging sluit hij deze vergadering. Ouderling R. Goudswaard van de roepende kerk van Alblasserdam eindigt met gebed, die vooraf laat zingen Psalm 72 vers 11.

A.L.M. van Hoepen, scriba

BERICHTEN

■ OPEN HUIS Geref. GEMEENTE BARENDRECHT

De Geref. Gemeente te Barendrecht houdt op D.V. **8 september, tussen 10.00 en 14.00 uur**, open huis in het onlangs geopende kerkgebouw, de Zuiderhaven, Ploegwei 1. Alle inwoners van Barendrecht zijn hiervoor uitgenodigd. Wij willen ook alle belangstellenden vanuit de zustergemeenten hiervoor van harte uitnodigen. Tijdens het bezichtigen van het kerkgebouw zijn er

diverse producten te koop, waaronder bolchrysanten. De opbrengst hiervan is bestemd voor het bouwfonds van de kerk.

Kerkenraad Geref. Gemeente Barendrecht

■ ZENDINGS DAG TE DOETINCHEM

De zendingscommissie van Doetinchem organiseert op D.V. **zaterdag 15 september** haar jaarlijkse zendingsdag. Aanvang: 10.30 uur. Drs. C.J. van Linden,

vertaalkundige, hoopt dan iets te vertellen over het werk in Guinée. In de middagpauze is er van alles te koop. Ook aan de kinderen is er gedacht. Hierna, om 14.00 uur, wordt er een verhaal verteld en zullen het jongerenkoor "Interludium" en het kinderkoor "Sjofar" zingen. Voor de kleine kinderen is er oppas. Deze zendingsdag wordt gehouden in en rond het kerkgebouw van de Geref. Gemeente, Bezelhorstweg 54.

■ ZENDINGSVOND TE DIRKSLAND

Op D.V. **vrijdag 7 september** zal in de kerk van de Geref. Gemeente te Dirksland een zendingsavond worden gehouden. Spreker is ds. Nekwek uit Papua, die door ds. G.J. Baan zal worden vertaald. Na de pauze is er ruimschoots gelegenheid tot het stellen van vragen. Aanvang: 19.30 uur. De collecte is bestemd voor het zendingswerk in Papua.

■ APPELAVONDEN DISTRICTEN JEUGDBOND

District Noord-West

Datum: D.V. **vrijdag 14 september**.
Aanvang: 19.45 uur. Locatie: evangelisatiegebouw te **Alkmaar**, 't Wuiver 2a.
Spreker: ds. A. Schot.

District Oost

Datum: D.V. **zaterdag 15 september**.
Aanvang: 19.30 uur.
Locatie: kerkgebouw Geref. Gemeente te **Apeldoorn**, Graaf van Lijndenlaan 9.
Spreker: dhr. J.H. Mauritz. Thema: "De kerk waarin jij jong bent", gerelateerd aan de jeugdbondactie "Toekomst voor de kerk".

District Gouda

Datum: D.V. **zaterdag 8 september**.
Aanvang: 19.45 uur. Locatie: kerkgebouw Geref. Gemeente te **Boskoop**, Mendelweg 20.
Spreker: ds. G.J. van Aalst. Thema: "Toelating en toerusting op de Theologische School voor de kerk". Deze avond staat in het teken van de start van de jeugdbondactie "Toekomst voor de kerk".

District Zuid

Datum: D.V. **15 september**. Aanvang: 19.30 uur. Locatie: kerk Geref. Gemeente te **Goes**, Louise de Colignylaan 177.
Spreker: student S. Maljaars. Thema: "De kerk waarin je jong bent". Alle jongeren vanaf 14 jaar worden hierbij uitgenodigd deze avond te bezoeken.

■ ZANGAVONDEN Hardinxveld-Giessendam

Op D.V. **zaterdag 1 september** is er een

psalmzangavond met bovenstem in de kerk van de Geref. Gemeente te Hardinxveld-Giessendam. Aanvang: 19.30 uur. De collecte is bestemd voor de Mékkerstee te Ouddorp.

■ Oud-Beijerland

Op D.V. **zaterdag 8 september** zal er in de Bethabarakerk van de Geref. Gemeente te Oud-Beijerland, Jan Lievenslaan 12, een samenzangavond met bovenstem worden gehouden. Aanvang: 19.30 uur. Ds. C. van Krimpen hoopt een meditatie te houden. Pieter Heykoop verzorgt de begeleiding van de samenzang met bovenstem en orgel-improvisaties. Ook de bovenstemvereniging uit Oud-Beijerland verleent haar medewerking. De collecte is bestemd voor het orgel- en galerijfonds van de plaatselijke Geref. Gemeente.

■ PSALMZANG-CD KLAASWAAL

T.b.v. het bouwfonds van de Geref. Gemeente te Klaaswaal is een CD verschenen met psalmzang van kinderen, jongeren en het mannenkoor "Rehoboth" van die gemeente. Ds. G.J. van Aalst heeft het "Ten geleide" verzorgd in het boekje n.a.v. de CD-titel "Opent uwen mond". Deze CD kan besteld worden: per e-mail cdklaaswaal@kliksafe.nl of door overmaking van € 17,50 naar bankrekeningnr. 1602.06.006 t.n.v. Geref. Gemeente te Klaaswaal, activiteitencommissie, p/a Industrieweg 13, 3286 BW Klaaswaal, met vermelding van naam en adres.

■ ORGELTOCHT GRONINGEN

Op D.V. **zaterdag 15 september** organiseert de VOGG een orgeltocht naar Groningen die in het teken staat van de organist en componist Dietrich Buxtehude.

Het programma is kort samengevat:
11.00 uur in Uithuizen (Jacobikerk, Schnitger);
13.30 uur in Noordbroek (Hervormde kerk, Schnitger);
15.00 uur in Groningen (Geref. Gemeente, Ahrend & Brunzema);

18.00 uur in Groningen (Martinikerk, Schnitger).

Opgaven voor deelname t/m **7 september**: bij voorkeur per e-mail: orgeltocht@kerkenmuziek.nl of telefonisch ('s avonds) bij dhr. A. Leusink (0529-483225) of dhr. A. Burghout (0577-491447). Tussen Uithuizen en Noordbroek is er gelegenheid het door u meegebrachte eten te nuttigen. In de Geref. Gemeente wordt er gezorgd voor een maaltijd. Deelname is kosteloos m.u.v. de maaltijd (€ 10,- p.p.) Voor de beschrijving van de orgels verwijzen we u naar www.kerkenmuziek.nl

■ KONINKLIJKE ONDERSCHIEDINGEN

Op zaterdag 18 augustus jl zijn de ouderlingen J.P. Bosman, M.F. Hus en B. Sturm van de gemeente Middelburg-Centrum koninklijk onderscheiden. Ze werden door Hare Majesteit de Koningin benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau. Deze onderscheidingen werden uitgereikt tijdens een samenzijn i.v.m. het 40-jarig ambtsjubileum van de ouderlingen Bosman en Hus. Burgemeester J.M. Schouwenaar noemde de vele arbeid die zij in het midden van de gemeente hebben mogen verrichten, eerst in de ongedeelde gemeente Middelburg, nadien in Middelburg-Centrum. Ook werden enkele bestuursfuncties genoemd.

Op eigen initiatief van de burgemeester, die met grote belangstelling met de Middelburgse kerken meeleeft, werd ook ouderling Sturm onderscheiden. Hij dient de gemeente sinds 1971 in het ambt, waarvan hij de laatste 25 jaar met grote nauwgezetheid het scribaat heeft waargenomen.

De Heere schenke de onderscheiden broeders wijsheid, lust en kracht om in het midden van de gemeente te mogen blijven dienen. Hij doe hen met alles eindigen in Hem Die vele jaren droeg en stelde hun ambtelijke arbeid tot een eeuwige zegen.

Kerkenraad Middelburg-Centrum

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 2 SEPTEMBER 2007

Aagtekerke 9.30, 14.30 en 19.00 uur leesdienst; Aalst 9.00 en 14.30 uur ds. Van

Dijk; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Andijk 19.00 uur

ds. W. Harinck; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. Kleppe; Arnhem 10.00 en 15.30 uur stud. Labee; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. Terlouw; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 19.15 uur ds. Van Belzen; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 10.00 en 15.00 uur ds. Boogaard; Bodegraven 10.00 uur ds. Paul; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. Golverdingen; Breda 10.00 en 18.30 uur stud. Bredeweg; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.15 en 16.45 uur leesdienst; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur leesdienst; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 10.00 uur ds. Moerkerken; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. Schipper; Doetinchem 15.00 uur ds. De Wit; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 12.15 uur ds. F. Mulder en 19.00 uur stud. Labee; Eindhoven 15.00 uur stud. Bredeweg; Enkhuizen 19.00 uur ds. Vergunst; Enter 15.00 uur ds. Schreuder; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. Hakvoort; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. De Jongste; Haamstede 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Haarlem 10.00 en 18.30 uur ds. Tuinier; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hellevoetsluis 19.00 uur ds. P. Mulder; Hendrik-Ido-Ambacht 18.30 uur ds. Silfhout; Hoofddorp 16.00 uur ds. Tuinier; Houten 11.00 en 17.00 uur ds. Van der Net; Kampen 9.30 en 15.30 uur ds. Tanis; Kamperland 16.30 uur ds. Moens; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur stud. Van Rijswijk; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Beens; Kortgene 14.30 uur ds. Moens; Krabbendijke 9.30 uur leesdienst en 14.00 en 18.00 uur ds. Verschuure; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Kruiningen 9.30, 14.00 en 18.00 uur ds. Hoogerland; Leiderdorp 18.30 uur stud. Van Rijswijk; Lelystad 9.30 en 16.00 uur leesdienst; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Marknesse 19.00 uur ds. Schot; Meliskerke 9.30 uur ds. Moens; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 uur ds. Van Gelder en 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. Van Manen; Moerkapelle 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden (doventolk); Naaldwijk 19.00 uur ds. Clements; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Vermeij; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. Verweij;

Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur ds. Gunst; Nisse 14.30 uur ds. Baan; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur (H.D.) ds. Schot; Oosterland 14.30 uur ds. Van Manen; Oostkapelle 18.30 uur ds. Kattenberg; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. Pater; Opperdoes 10.00 (H.A.) en 15.30 uur ds. W. Harinck; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen; Poederoyen 19.00 uur ds. L. Blok; Poortugaal 9.30 uur kand. Joosse en 17.00 uur ds. Mijnders; Puttershoek 10.00 en 15.00 uur stud. Boeder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. De Leeuw; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. Hofman en 14.30 uur ds. De Leeuw; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Centrum 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rotterdam-IJsselmonde 14.30 uur ds. Van Krimpen; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. Silfhout; Scherpenisse 9.30, 14.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Soest 19.00 uur ds. Visscher; Sprang-Capelle 14.30 uur ds. M. Karens; Terneuzen 10.00 en 18.30 uur ds. C. Harinck; Tholen 10.00, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur kand. Heijkamp; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Bakker; Utrecht 14.30 uur (H.D.) ds. Van der Net; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. Van Belzen; Vlaardingen 10.00 uur ds. Mijnders en 19.00 uur ds. Golverdingen; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 14.00 uur ds. De Jongste; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 14.00 uur ds. De Heer; Westzaan 18.30 uur ds. Neele; Woerden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wolphaartsdijk 9.30 en 18.00 uur kand. De Waard en 14.00 uur ds. Meeuse; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. J. Karels; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Eckveld; Zoetermeer 19.15 uur ds. Terlouw; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Veenendaal; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar.

■ DINSDAG 4 SEPTEMBER 2007

Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 19.30 uur ds. Beens; Enkhuizen 19.30 uur ds. Tanis; 's-Gravenpolder 19.30 uur ds. De Heer; Mijdrecht 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Ooltgensplaat 19.30 uur ds. F. Mulder; Oostvoorne 19.30 uur ds. Van Eckveld; Opperdoes 19.30 uur ds. Van Dieren; Rotterdam-Centrum 19.45 uur

ds. Veenendaal; Stad a/h Haringvliet 19.30 uur ds. De Wit; Utrecht 20.00 uur ds. Melis.

■ WOENSDAG 5 SEPTEMBER 2007

Aagtekerke 19.30 uur ds. Hoogerland (voor evangelisatie); Aalburg 19.30 uur ds. Hogchem; Brakel 19.30 uur ds. Van Dieren; Drachten 19.30 uur ds. Baan (opening ver. seizoen); Hendrik-Ido-Ambacht 14.30 uur (bev. kand. M. Joosse) ds. Van Aalst en 19.30 uur (intrede) kand. Joosse; Hilversum 19.45 uur ds. Pater; Leiderdorp 19.30 uur ds. De Leeuw; Naaldwijk 19.45 uur ds. W.J. Karels; Poortugaal 19.30 uur ds. W. Harinck; Puttershoek 19.30 uur ds. Schot; Soest 19.30 uur ds. Mouw.

■ DONDERDAG 6 SEPTEMBER 2007

Andijk 19.30 uur ds. M. Karens; Bodegraven 19.30 uur ds. Vermeij; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. F. Mulder; Delft 19.30 uur ds. Terlouw; Genemuiden 19.30 uur ds. Pater (voor de zending); Hoogvliet 19.30 uur ds. Hakvoort; Houten 19.30 uur ds. Van der Net; Kapelle-Biezeling 14.30 uur (huw.bev.) ds. Baan; Krimpen a/d IJssel 19.45 uur ds. Moens (voor de zending); Leerdam 19.30 uur stud. Labee; Lisse 13.30 uur (huw.bev.) ds. Neele; Nisse 19.30 uur ds. De Heer; Oosterland 19.30 uur ds. Silfhout; Ouddorp 19.30 uur ds. Baan; Rhenen 19.30 uur ds. Mondria; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur ds. Bakker; Sprang-Capelle 19.30 uur (H.D.) ds. Verweij; Stolwijk 19.30 uur ds. Kleppe; Yerseke 15.30 uur (huw.bev.) ds. Van der Poel.

■ VRIJDAG 7 SEPTEMBER 2007

Dinteloord 14.00 uur (huw.bev.) ds. B. van der Heiden; Yerseke 14.30 uur (huw.bev.) ds. Meeuse.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Evangelist G. Baan; kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur.

U bent hartelijk welkom in de inloop/bijbelshop 't Wuiver, Stationsweg 96a, Alkmaar (t.o. NS- en busstation). Openingsdagen: dinsdag t/m vrijdag van 10.00-16.00 uur, zaterdag van 13.00-17.00 uur.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; kerkgebouw Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70. Samenkomsten iedere zondag 10.30 en 17.00 uur.

Steun het evangelisatiewerk door uw gift en belangstelling. Breng eens een bezoek aan onze evangelisatiepost. Hartelijk welkom! Openingstijden: dinsdag tot en met zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-1 te Emmen; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist S. de Visser; kerkgebouw Achter de Hoven 2-c; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur. *Op vakantie in Friesland?*

Welkom in onze inloop, die geopend is op vrijdag van 11.00 tot 16.00 uur en zaterdag van 11.00 tot 15.00 uur.

Merksem:

Evangelist A. van Setten; kerkgebouw "De Bron"; Oude Bareellei 64; samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

U bent ook hartelijk welkom in het inloophuis, geopend op dinsdag van 10.00-15.00 uur, donderdag van 15.00-21.00 uur en zaterdag van 11.00-15.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. van den Boogaart; in verband met de verbouwing zijn de samenkomsten in het Prot. Chr. Zorgcentrum "Zonnehof"; Prof. Gimbrérelaan 30 in Tilburg. Samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur.

Heerlijk nazomereren op **Ameland-Terschelling** of in **Bakkeveen** (Fries/Drentse wouden) bij Drachten, t.h. **chalets/stacar**. Vrij tot 16/11. Huur niet duur! ± 1/2 prijs. Zie www.vdsluisvakanties.nl of bel 0512-516096

BEGRAFENISVERZORGING KINA

010 - 458 31 12

Rotterdam, Drechtstreek, Krimpenerwaard, Gouda
D.W. Schipper 010-4506625 J. Kooijman 0182-583932
Capelle aan den IJssel Gouda

Voor een paar dagen of langer gezelligheid en sfeer, **Pensioen „De Peel”**, gelegen in de mooie Betuwe, waar het gewoon goed is. Familie Knuijvers, Boveneindsestraat 14, 4041 EJ Kesteren. Tel. 0488-481687.

**CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR**

Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

Wij verzorgen begrafenissen in Veenendaal, Ede, Bennekom, Wageningen, Rhenen e.o.

ADVERTENTIES

Vakantie in de BETUWE

Voor rust en ruimte bent u welkom op onze nieuwe minicamping DE VIJVERHOF in OMMEREN. Voor info: 0344 601973 www.vijverhof-ommeren.nl

Voor het leveren en leggen van **natuurstenen- en keramische vloeren**. Alleen **eerste klas kwaliteit** en steeds de **laagste prijs**. **Tegelzetterbedrijf J. Slingerland**, 0184-611917.

Reformatische Vereniging van Ongewild Kinderloze Echtparen

De vereniging streeft onder meer naar:

- het bevorderen van contacten tussen ongewild kinderloze echtparen
- het steun verlenen aan deze doelgroep
- het geven van voorlichting
- ethische aspecten belichten op behandelmethoden voor onvruchtbaarheid

Info: www.revoke.nl, e-mail: info@revoke.nl, tel. 0341 - 42 57 12

Begrafenisonderneming STAM

Planetenlaan 26, 2957 SN Nw.Lekkerland
Tel. 0184 - 685240. - Geen crematies -

LASMINUTE nu nog enkele bungalow's vrij in ZUNA bij Rijssen sept **30% korting** bij vak.oord Holsappel. Tel 0548-512790

Te huur gevraagd: **zelfst. woonruimte** voor 1 of 2 pers. in de **directe** omgeving van **Doorn**. Tel. 06-53360570.

Te koop gevraagd:

Theologische boeken.
(oude- en nieuwe druk)

Ook inruil !!

Boekh. en Antiquariaat
Versprille
Noordweg 9 a
4413AA Krabbendijke
0113- 502004
boekhandelversprille@kliksafe.nl

Het adres voor uw verantwoorde boeken.
Zowel **nieuw** als 2^e hands

Ook voor het (opnieuw) vakkundig inbinden van uw waardevolle boeken!

**BOEDER SCHERPENZEEL
COMFORT
KLEDING**

SERVICE AAN
HUIS MOGELIJK

AMBTSKLEDING | ROUWKLEDING
KOORKLEDING | ZAKELIJKE KLEDING

WWW.BOEDERCOMFORTKLEDING.NL

GLASHORST 123A | 3925 BR SCHERPENZEEL | T (033) 258 98 30 | M (06) 53 21 53 34

Zorg dichtbij

Actief in uw regio!

Waar u ook woont, Agathos brengt zorg dichtbij:

- Huishoudelijke verzorging
- Persoonlijke verzorging
- Verpleging
- Psychosociale zorg

Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen. Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de CIZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos
THUISZORG

T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl

Zorg met een eigen kleur

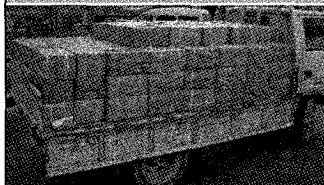
Wilt u genieten van onze luxe, rustig gelegen **vak.woning** van 2-10 pers. In **Kamperland?** Dat kan nu in wk 36 t/m 41 met extra korting. De woning is ook zeer geschikt voor 55+. Tel. 0113-351899 of 06-20417592.

Te huur op **De Hofstee** in **Nunspeet**: Stacaravan 6 pers. Alles aanw.! Tel. 033-2772868.

ZEELAND 6 pers. bung. Veel fiets-, en wandelmogelijkheden. Rustig gelegen, dichtbij zee en meer. Speciale nazomer prijs!!! Bel snel !!! 0488-442031 www.karensrecreatie.nl

Ondergronds, maar onmisbaar
Steun het drukken van reformatorische lectuur in China!

stort uw gift op **3473.76.029** ten name van Hudson Taylor/SBHC

HUDSON TAYLOR

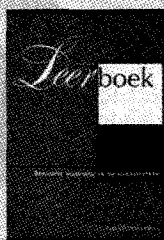
Stichting Bijbelse Hulpverlening China

voor info of voorlichting bel 06 200 13 173

LEIDRAAD voor de Catechese

Leerboek

Beknopte inleiding in de geloofsleer

Ds. C.A. van Dieren

In dit leerboek wordt door ds. C.A. van Dieren de dogmatiek overzichtelijk, en voor iedere lezer begrijpelijk behandeld. De nauwe overeenkomst tussen de geloofsleer en Gods Woord wordt in het leerboek aangegeven door het toegevoegde tekstenbestand. Door middel van kernwoorden en het register wordt het eenvoudig gemaakt om begrippen uit de geloofsleer op te zoeken.

Voor verschillende doeleinden is dit een heel bruikbaar boek. Het is een welkome handreiking aan ambtsdragers die catechisatie geven. Zij kunnen zich in korte tijd een overzicht van een bepaald leerstuk eigen maken.

Ook ouders die op de hoogte willen blijven van hetgeen op de catechisatie aan hun kinderen wordt onderwezen, kunnen in kort bestek de stof in dit boek lezen. Het kan ook gebruikt worden voor cursussen of op verenigingen. Het onderzoek van de geloofsleer is voor een ieder nuttig en nodig want "Mijn volk is uitgeroeid, omdat het zonder kennis is" (Hos. 4:6a).

Geb. 224 blz. Royaal formaat

€ 22,50

Catechisatieschetsen

Bij het vragenboekje van Hellenbroek

J. de Jager

Deze schetsen zijn een samenvatting van de verschillende catechisatieschema's van de schrijver, die hij in de praktijk heeft gebruikt bij het catechiseren aan de hand van het alom bekende vragenboekje van ds. A. Hellenbroek.

In de handleiding ter introductie van deze uitgave wordt erop gewezen dat de schetsen niet bedoeld zijn om 'te kopiëren' voor eigen gebruik, maar ze uitsluitend te gebruiken als voorbeelden om een geordend overzicht van de catechisatieles te maken.

Ds. A. Moerkerken schrijft in zijn 'Woord vooraf': "Naar mijn overtuiging voorziet een boek als dit in een behoefte." Deze schetsen kunnen de catecheet ondersteunen bij het voorbereiden van de te behandelen stof.

Geb. 224 blz. Royaal formaat

€ 22,50

Ditgeverij Boekhandel

Gebr. Koster

Nairacstraat 17, Barneveld
Tel. (0342) 41 69 86

Verkrijgbaar bij uw boekhandel

SATSA
REIZEN NAAR ZUID-AFRIKA
 Wekelijks naar o.a.:
 • Swaziland
 • De Panorama Route
 • Kruger Nationale Park
 Dagelijks naar o.a.:
 • Johannesburg
 • Pretoria
 Geschikt voor grote en kleine groepen.
 Aantrekkelijk verblijf in Sandton, Johannesburg.
 Voor meer informatie:

 +27 11 706 4809
 +27 82 900 9368
 +27 11 463 6810
 wybe@umfulatours.com
 www.umfulatours.com

Van Horssen bv
 BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
 Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com
 www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:
 Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken voor jong en oud, Voordeelboeken, Tweedehands, CD's en bladmuziek.

Lekker weg op Texel

De Verrassing.nl
 Veertien accommodaties, waaronder acht bungalows en vijf nieuwe chalets.

De Noordel
 Park achter De Verrassing. Vijf luxe bungalows met veel privacy.

De Noorderhoeve.nl
 Twee vakantiewoningen voor zorgvakanties. Ook uitermate geschikt voor minder validen.
Boeken? Bel 0222 31 89 06

HARKES
 Begrafenis
 Persoonlijke zorg voor uw begrafenis

Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop
Telefoon (0172) 21 21 22

Begrafenisverzorgers:
 D. Harkes en J.E. van Staveren
 Wij verzorgen alleen begrafenissen - Dag en nacht bereikbaar

Te huur **ruime vakantiewoning** in Zuid-Alberta, Canada, omgeving van Lethbridge. Prachtig gelegen, uitzicht op rivier, prairie en Rocky Mountains, dichtbij dorp en kerken. Voor inlichtingen 00-1403-553-4023. Hollands sprekend.

KLASSE
 MAAKT ONDERSCHIED

Stolk Orgels is hoofddealer van:
 Johannus - Eminent
 Domus - Ahlborn

Stolk orgels
 tel.: 0180 - 31 56 52

Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55,
 Krabbendijke, Oostpolderweg 1
 Nederhemert Nrd., Ormelingstraat 36
 Beesd, Veerweg 14
 Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN PRIJS

Begrafenis Verzorging Tollenaar
 Voltastraat 21, 4532 LG Terneuzen
 Tel. 0115-612554 - Geen crematies

Orgelbouw Advies Commissie
 een betrouwbare partner!

 nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor akoestische vraagstukken

VOGG
 Vereniging van Organisten der Gereformeerde Gemeenten

Neem voor meer informatie contact op met
 Dhr. H. den Hollander
 Tel. (020) 435 44 35

RST
 Zorgverleners

KRAAMZORG
THUISZORG

RST Zorgverleners.
 800 zorgverleners staan voor u klaar!
 Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor informatie over kraamzorg, wijkzorg, gespecialiseerde verzorging, verpleging, (huishoudelijke) verzorging: 0342 - 42 23 24.
 Of wordt zelf RST Zorgverlener!
 Reageer op: 0342 - 40 54 65 of info@rstzorg.nl.

Identiteit Kwaliteit!

Tel. (0342) 42 23 24
 Burg. Kuntzealaan 27-a • Postbus 154
 3770 AD Barneveld • Fax (0342) 42 25 50
 www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

Wonen in Yerseke
 Graag willen wij in contact komen met belangstellenden voor de zorg van ouderen met een verstandelijke handicap. We zijn op zoek naar een aantal medebewoners voor een woning in Yerseke. Het is de bedoeling dat er 24-uurs zorg verleend kan worden. Bij voldoende belangstelling zouden we deze woonvorm onder de paraplu van een bestaande stichting willen realiseren.
 Voor info kunt u zich wenden tot de zorgconsulent van Helpende Handen, Annet Groothedde tel 0348-489970, j.groothedde@helpendehanden.nl of Forra Weststrate, tel 0113-573328, forra@filternet.nl
 Fam. C.J. van Damme

begrafenisverzorging T. den Hollander

Begrafenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, den Haag en omstreken.
 Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.
 Geen crematies.
 Dag en nacht bereikbaar.

 Mozartlaan 13
 3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

www.natuursteenhuis.nl

NatuursteenHuis

vakmensen vertalen uw wensen

- **Marmer, graniet en hardsteen** (voor binnen & buiten)
- **Grafmonumenten**
- **Vakkundig advies**

Goes tel (0113) 216555
Middelburg tel (0118) 612579
v.h.Zandee & De Klijper ook voor leveringen buiten Zeeland

Wij verzorgen begrafenissen in alle plaatsen op de Veluwe en in Rijssen en aangrenzende gebieden.

Geen crematies.

Ongeacht bij welke begrafenisvereniging of begrafenisfonds men is aangesloten.

Begrafenisverzorging Vos

Aardhuisweg 74, 3888 MG Uddel
tel. (0577) 401689, fax (0577) 401027

BEGRAFENISVERZORGING VOS - VERTROUWD VERZORGD

Christelijke begrafenisverzorging

De Bruijn

Voor een meer eervolle begrafenisverzorging in de provincie Utrecht en de regio's Gouda en Hilversum.

Tel. 0346-281711.

Dag en nacht bereikbaar. (Geen crematies).

NIEUWE WEEKEND-PLAATSEN VANAF OKTOBER 2007

"De Zeemeeuw" is een christelijke organisatie die vakanties en logeerweekenden organiseert, coördineert en begeleidt voor kinderen met ADHD en/of ASS in de leeftijd van 5 tot 15 jaar.

Gezien de grote vraag naar weekendopvang worden er in oktober nieuwe groepen gestart waarin maximaal 30 kinderen geplaatst kunnen worden.

Voor meer informatie, folder en/of opdrachtformulier: www.de-zeemeeuw.net

"De Zeemeeuw"

Fam. Brandemann & Fam. Holstein
Wilgenlaan 3, 3862 VD NIJKERK

033-2460207
www.de-zeemeeuw.net
info@de-zeemeeuw.net

AVONDMAAL-SERVIEZEN

Uit voorraad of naar tekening.

Schoonhovens Silverhuys B.V.
Postbus 35, 2870 AA Schoonhoven,
Telefoon 0182 - 382614.

Te koop gevraagd:
THEOLOGISCHE BOEKEN
Antiquariaat Den Hertog
dhr. G.J. Zwoferink
Elzenkade 6, 3992 AC Houten,
Tel. 030-6346681

Waardevolle gedenkboeken

Gedenken rond een erfenis

J. Mastenbroek (red.)

Gedenkboek i.v.m. het 100-jarig bestaan van de Gereformeerde Gemeenten (1907-2007). Bevat 52 meditaties voor het hele jaar, aangevuld met een bid- en dankdagmeditatie. U volgt de gang van kerkelijk jaar en verneemt wat predikanten schreven over het hoofdthema 'gedenken'.

Om de herinnering aan de overleden predikanten levend te houden, zijn van hen een levensschets en foto opgenomen. Speciaal voor onze ouderen is een grotere letter gebruikt. Daarom is deze unieke, bijzonder mooie uitgave heel passend als eindejaarsgeschenk voor kerkenraden.

Ca. 222 pag.
Verschijnt medio september
Intekenprijs bedraagt..

16,95

Na 10 dec. 2007 19,95

Deel 1 beperkt verkrijgbaar: 19,95

TWEDE DRUK
verschijnt DV eind augustus

In dienst van de Koning

Uit het leven van ds G.H. Kersten

Een waardevol en bijzonder mooi gedenkboek voor onze jongeren!

A. Vogelaar-van Amersfoort schreef deze boeiende levensgeschiedenis van ds. G.H. Kersten.

9,95

Na 1 oktober 2007 13,95

Lange Vorststr. 21 4461 BT Goes
Telefoon: 0113 - 22 19 09
info@ramshoorn.nl

Zend mij per omgaande:

..... ex. **Gedenken rond een erfenis (deel 2)** à 16,95 (intekenprijs)

..... ex. **Gedenken rond een erfenis (deel 1)** à 19,95

..... ex. **In dienst van de Koning** à 9,95

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoon:

Bon in envelop zonder postzegel zenden naar:
Uitgeverij
De Ramshoorn
Antwoordnummer 860,
4460 WB Goes

VLOERTEGELS

- ... 1.200 M² SHOWROOM MET MEER DAN 300 SOORTEN NATUURSTEEN
- 250 SOORTEN TEGELVLOEREN
- NIEUW!! NU OOK SIERBESTRATING
- ... MET/ZONDER PLAATSING
- ... MET/ZONDER VLOERVERWARMING
- ... SPECIALE KORTINGEN VOOR KERKVLOEREN

Download nu gratis van onze site het boekje 'Vraag & antwoord over (natuur) stenen vloeren'

KROON

WWW.KROONVLOERENINSTEEN.NL

Energieweg 8c, 4231 DJ Meerkerk, tel (0183) 354225
Direct aan de A27 tussen Gorinchem-Utrecht, afrit 25
Openingstijden: ma-vr 8-17 uur, za 9-16 uur.

NATUURSTEEN-EN TEGELVLOEREN

B&B voor 2 pers. in z.o. Engeland
Uitst. uitgangsp. voor dagtrips naar Londen & country.
Hollands spr.
Tel. vanuit Ned. 0044-2086574782
of info Ned. 0184-691217

De volgende preek CD's bieden wij u, ten bate van de Zending, te koop aan:

Ds. G.J. van Aalst	Deut. 5 : 29
Ds. G.J. Baan	Psalm 79 : 9
Ds. P. Blok	2 Kon. 2 : 19-22
Ds. C.A. van Dieren	Johannes 1 : 49
Ds. E. Hakvoort	Psalm 89 : 16
Ds. J.M.D. de Heer	Jesaja 40 : 11
Ds. C. de Jongste	Job 19 : 25-27
Ds. W.J. Karels	2 Kon. 5 : 14
Ds. W.C. Lamain	2 Kor.4 : 11
Ds. J. Mijnders	Jer.31 : 20
Ds. A. Moerkerken	Matt. 13 : 44
Ds. G. Mouw (jr)	Luk. 13 : 23-24
Ds. P. Mulder	Ps. 72 : 5+17a
Ds. A. Schreuder	Efeze 1 : 3-6
Ds. E. Venema	Gen 35: 1a
Ds. J.W. Verweij	Hebr. 11:22

Lijst met 150 CD's op aanvraag.
Prijs per 2 € 16.-, per 4 € 25.-, Per 6 € 33.-, Per 8 € 42.- 9 en meer à € 4.95

Vanaf 6 stuks geen verzendkosten.
Aanbieding geldt tot 4 oktober.

Het Zendingwinkeltje Stolwijk
Tel: 0182-341831
Mail: zgg@kliksafe.nl

MASSALE ZANG-EN ORGELAVOND

GROTE KERK, DORDRECHT

DI. ZATERDAG 22 SEPTEMBER 2007
AANVANG 19.00 UUR

Boezemsingelkerk Rotterdam, 1907
(Collectie: Gemeentearchief Rotterdam)

M.M.V.
Mannenkoor 'Ethan' - Yerseke
Noordermannenkoor - Rijssen
Chr. Mannenkoor 'Salvatori' - Nunspeet
Orgel: Klaas Jan Mulder
Spreker: ds. A. Moerkerken
Toegang gratis - Veel samenzang

Collecte t.b.v. Theologische School Geref. Gemeenten

Deze avond wordt mede mogelijk gemaakt door: **accon avm**
adviseurs en accountants

Koeling in uw Kerk(gebouw)
Voor elk probleem? Bel AKTIE
Tel: 010-4517471
CO2 metingen
Advies en installatieburo
Voor een vrijblijvende offerte
aktie@kliksafe.nl

ELEKTROTECHNIEK van den Berg bv

Elektrotechniek, verlichtingstechniek en noodverlichting voor kerken en scholen

Bedrijfsweg 16 - 3831 KE LEUSDEN
Telefoon 033-4941235 - Fax 033-4948687
www.elektrovdberg.nl

BOEKEN EN MUZIEK VAN DER BOOM
Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 482614 - Fax (0187) 484520

Orgelmakerij Boogaard

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSEN
Telefoon 0548-521637
Telefax 0548-544904
Nieuwbouw-Restauratie-Stem- en onderhoudswerk.